

Vokietijos lietuvis, dirigentas ir orkestro vadovas V. Severjanovas atskleidė šeimos istoriją, pagal kurią vokiečiai sukūrė filmą

Artėja Kūčios ir Kalėdos, ir iš Kauno kilęs Vokietijos lietuvis Viktoras Severjanovas Šteineno (*Steinen*) miestelyje, Baden-Viurtembergo (Vokietija) žemėje tradiciškai stos prieš daugiau kaip trisdešimties pučiamųjų instrumentų orkestrą diriguoti metų pabaigos koncertų. Į Šteineno muzikos asociacijos rengiamus proginius koncertus [Wiesenthalhalle Höllsteino salėje gruodžio 21 d. 19.30 val.](#) ir Kūčių vakarą ant kalno prie Šteineno bažnyčios dar gali spėti visi norintieji.

Prieš beveik tris dešimtmečius išvykdamas į motinos tėvynę Vokietiją jau brandos sulaukęs lietuvis net nesvajėjo apie tokį vaidmenį. „Kur ten! Žinai, kokie Vokietijoje muzikantai!“, – perspėjo ne vienas tautietis muzikantas. Dabar vadinamajame alemanų krašte jis ne tik vadovauja dideliui orkestrui, bet ir turi daug mokinių, kuriuos sėkmingai moko klarneto ir saksofono paslapčių. „Tą momentą buvau po laiminga žvaigžde“, – sako profesionalus orkestro dirigentas, savo kruopščiu darbu, draugiškumu ir talentu pelnęs vietos bendruomenės pagarbą. Be to, savo naujiesiems bičiuliams vokiečiams, šveicarams jis skleidžia lietuviškų dainų švenčių tradiciją, ne kartą Vilniuje stebėdami pasirodymus drauge traukė „Tautišką giesmę“.

Vokietijoje tvirtas pozicijas užsitarnavęs lietuvių muzikantas, šiuo metu Šteineno orkestro vadovas ir dirigentas **Viktoras Severjanovas** svetainei *Pasaulislietuvis.lt* pasakoja apie savo dramatišką kelią į motinos tėvynę, grįžimą prie muzikos ir galiausiai aplankiusią sėkmę.

Kokioje šeimoje gimėte, kur prabėgo Jūsų vaikystė?

Mano vaikystė prabėgo Kaune, Šančiuose, Kranto 10-ojoje gatvėje. Kad mama Kristina turi nelietuviškų šaknų, aš ir jaunesnė sesuo Žaneta supratome anksti. Maždaug kartą per metus, dažniausiai prieš Kalėdas, mūsų šeimą pasiekdavo siuntiniai su užsienietiškais daiktais. Dar prisimenu, kad mama nešdavo laiškus vokiškai mokėjusiam kaimynui Oskarui, kad juos išverstų.

Mano mama kilusi iš Mažosios Lietuvos, jos gyvenimo istorija buvo sudominusi Vokietijos dokumentikos kūrėjus. 1969-aisiais mamai buvo leista išvykti į Vokietiją aplankyti savo tėvo, kuriam po daugelio metų pavyko susirasti per karą pasimetusią dukrą. Prisimenu, kaip aš, tuo metu dešimtmetis, ėjau su tėčiu pasitikti grįžtančių mamos ir sesės, taip pat vykusios kartu, į Kauno geležinkelio stotį. Akyse stovi vaizdas: pirma išlipo jos, o iš paskos pagelbėti pasišovęs pakeleivis neša ir neša į peroną spalvotus nešulius. „Štai kas ta Vokietija“, – tada mąščiau. Kiek vėliau mama pasakojo, kad senelis prašė ir net maldavo jos pasilikti Vokietijoje. Daug kas sakė, kad ir vyrą Vokietijos valdžia būtų leidusi išsikviesti, bet ji nerizikavo. Neįsivaizdavo savo gyvenimo be manės, sūnaus. Savo tėvo mama daugiau taip ir neišvydo – neilgai trukus pasiekė žinia apie jo mirtį.

Iš tėvo pusės mano senelė turėjo lenkiško ir rusiško kraujo, o senelis buvo baltarusis – štai iš kur pavardė Severjanovas. Per Pirmąjį pasaulinį karą jis buvo patekęs į nelaisvę Lietuvoje ir čia pasiliko. Kad marti kilusi iš Rytų Prūsijos, jie sužinojo tik man, pirmam vaikaičiui, gimus. Šitas faktas močiutei sukėlė šoką, gal tai nulėmė ir šaltesnius šeimų santykius.

V. Severjanovas su mama Kristina. Asmeninio archyvo nuotr.

Kaip Jūsų gyvenime atsirado muzika?

Nuo pat mažų dienų jaučiau trauką muzikai. Kai su šeima eidavome Šančiuose Kapsuko prospektu pro bažnyčią, kur gausdavo vargonai, mane reikėdavo jėga traukti šalin – taip užburdavo tas galingas skambesys. Arba jei per radiją išgirsdavau muziką, ypač smuiko, pribėgdavau ir tiesiog prilipdavau prie radijo imtuvo. Jau pradinėje mokykloje pirmoką mama užrašė į akordeono pamokas, nupirko instrumentą. Bet pirma pažintis su muzikos mokslu man nebuvo maloni: nieko išsamiau nepaaiškinusi mokytoja uždavė namuose parašyti gamą, o tai dar buvo ne mano jėgoms. Tąkart, prisimenu, padėjo vyresnė kaimynų mergaitė. Bet ir vėliau tarp mūsų su mokytoja glaudesnis ryšys neužsimezgė, todėl pamokas mečiau ir, atrodė, atsižadėjau grojimo visam gyvenimui. Bet po kelių mėnesių per netikėtai Panemunėje sutiktą mamos draugę, irgi Kristiną, taip pat kilusią iš Rytprūsių, atsidūriau muzikos pedagogų Venckų šeimoje. Mokytoja Venckienė mane mokė akordeono. Jos vyras Zigmas Venckus tuo metu buvo Lietuvos valstybinės konservatorijos (dabar Lietuvos muzikos ir teatro akademija) docentas, kompozitorius, grįždavęs į namus tik savaitgaliais. Išgirdęs mane grojantį jis pasakė: „Šitas berniukas turi vieną kartą per savaitę mokytis pas mane.“ Taip pradėjau praktikuotis su juo, dažniausiai sekmadieniais. Pamenu, kokie jie būdavo varginantys, bet ir davę labai daug. Docentas nepatingėdavo perrašyti specialiai man klasikos natų akordais, net keliais balsais, o man tai groti labai patiko.

Pasimokiau pas juos porą metų, ir būtent Venckus pastūmėjo mane į Juozo Naujalio muzikos mokyklą, pasiūlė rinktis instrumentą – arba fleitą, arba klarnetą. Laimėjo klarnetas. Po muzikos mokyklos įstojau į tuometį Lietuvos valstybinės konservatorijos Klaipėdos fakultetą, Estradinės muzikos katedrą, pas prof. Pranciškų Narušį. Kaip džiazmenui reikėjo antro instrumento, tad paraleliai šalia klarneto labai pravertė iš draugo Artūro Puodžiukaičio pirktas saksofonas altas. Dar kiek vėliau konservatorijoje perėjau į orkestro dirigavimo studijas ir jas baigiau. Saksofono nemečiau – tobulinausi savarankiškai. Prieš išvykdamas į Vokietiją grojau Kauno bigbende, kuriam vadovavo Arvydas Jofė. Tiesa, nuo muzikos tuomet buvo atitraukusi kita, daug pelningesnė, veikla – siuvau odos dirbinius. Kaip namudininkas turėjau savo klientūrą ir gerai verčiausi. Siuvimas man visada teikė malonumą. Net dabar, po daugelio metų, išsaugoję mano siuvinius draugai stebisi jų nepriekaištinga kokybe.

Po kelerių metų įvairiausių darbų Vokeitijoje, dirigentui pavyko grįžti prie muzikos | Asmeninio archyvo nuotr.

Kada ir kokiais keliais atsidūrėte Vokietijoje?

Į Vokietiją mama, aš su tuomete žmona Dalia ir sūnumi, sesuo Žaneta su šeima išvykome 1996 m. Tėvas jau buvo prieš aštuonerius metus miręs. Po Lietuvos nepriklausomybės atgavimo ta pati mamos draugė iš Panemunės papasakojo, kad Kaune prie Aleksoto tilto atkurta evangelikų liuteronų bažnyčia. Bendruomenė čia rinkdavosi kiekvieną sekmadienį, vykdavo ne tik pamaldos, bet ir pokalbiai prie arbatos. Mama visada save laikė evangelike, buvo krikštyta, todėl greitai visi prisijungėme prie šios bendruomenės. Tuoju pasklido žinia, kad kai kas pradėjo rašyti Vokietijos pasiuntinybei prašymus leisti išvykti į Vokietiją. 1992 m. ir mes parašėme prašymą. Dokumentų rengimo procesas užtruko ilgai.

Pirmiausia mamai reikėjo trijų gyvų liudininkų, kurie patvirtintų jos vokišką kilmę. Tą padaryti nebuvo lengva. Mama per karą buvo praradusi visus asmens dokumentus. Traukiantis frontui ji vienuolikmetė mergaitė su mažesniu broliuku, kuris greitai nuo bado ir šalčio mirė, bėgo iš gimtųjų vietų Kionigsberge (liet. Karaliaučius, dabartinis Kaliningradas) ir pakeliui vieną naktį nakvojo griuvėsiuose. Greičiausiai ją ten apvogė kartu glaudęsi du vaikinukai, nes prisimena, kad ryte jų ir pėdos buvo ataušusios. Mamos tėvas tuo metu buvo kare, o mama mirusi. Vagišiai nugvelbė ne tik jos, bet ir mirusios mamos pasą, šeimos nuotraukas. Likusi be dokumentų mama negalėjo evakuotis gilyn į Vokietiją, todėl vienos lietuvės buvo atvežta į Lietuvą. Pradžioje į Radviliškio rajoną, kur žmonės priglaudė ir neleido numirti iš bado, o keturiolikos ji jau atvažiavo į Kauną gyventi ir dirbti savarankiškai. Mano mamos gyvenimo istorija 1995 m. buvo patekusi į Vokietijos dienraščio „Der Spiegel“ puslapius, buvo išleista jos gyvenimo faktais paremta knyga, sukurtas filmas.

Kaip vis dėlto pavyko susitvarkyti išvykimo dokumentus?

Kad pagrįstų išvyką į buvusią savo šalį, mama turėjo kreiptis į Kaliningrado miesto archyvą. Iš ten pavyko gauti patvirtinančius dokumentus ir pagaliau išvykimui viskas buvo sutvarkyta. Prisimenu, atvažiavus į pagrindinį paskirstymo punktą prie Hanoverio, vadinamą lageriu, teko praleisti ten aštuonias dienas. Pradžioje mūsų šeimai buvo leista apsistoti Vokietijos šiaurinėje Meklenburgo-Pomeranijos (*Mecklenburg-Vorpommern*) žemėje, geriausiu atveju vykti į Saksoniją. Tačiau kai

mama pradėjo ten dirbusiai pareigūnei pasakoti savo likimą ir tai, kad Vokietijos pietvakariuose turi gyvenančias dvi pusseseres, pagaliau parodė „Spiegel’io“ numerį, visai šeimai buvo leista persikelti į Baden-Viurtembergo žemę arčiau giminių.

Kaip pavyko įsitvirtinti Vokietijoje?

Dar Lietuvoje mums buvo organizuoti dviejų mėnesių vokiečių kalbos kursai, bet to visiškai nepakako. Atvykus teko lankyti intensyvius pusės metų, tiesa, nemokamus, kalbos kursus. Pradžia buvo labai sunki, nes reikėjo perprasti visą vokiškos visuomenės sistemą – užsiregistruoti darbo biržoje, ligonių kasose, socialinėje tarnyboje. Gerai, kad mums padėjo čia gimęs, užaugęs mamos vyresniosios pusseserės vyras. Pirmas mano darbas buvo baldų restauravimo dirbtuvėse, jį gavau per socialinę tarnybą. Ten man, kaip mėgstančiam rankdarbius, tikrai patiko ir išsklaidė bet kokias mintis kada nors vėl muzikuoti. Dar Lietuvoje prieš išvažiuojant daugelis pažįstamų muzikantų sakė: „Kur ten! Žinai, kokie Vokietijoje muzikantai!“

Tuo metu Vokietija, jau susivienijusi, mums visiems buvo kažkas tokio. Baldų restauravimo darbo sutartis buvo vieniems metams, bet gerai užsirekomendavau, todėl ją pratęsė dar pusmečiui. Tuo metu mano sesuo buvo įsidarbinusi vadinamajame pūkų fabrike, kur siuvo pūkines antklodes. Baigęs baldų restauratoriaus karjerą įsidarbinau ten ir aš ir išdirbau daugiau kaip ketverius metus. Buvo nelengva, fabrike kasdien laukė sunkus fizinis darbas ir debesys dulkių. Prisimenu, kaip veidą, kur nedengia kaukė, nuklodavo storas dulkių sluoksnis, nuo jų spjaudydavau pilkomis seilėmis. Jau važiuojant į darbą prasidėdavo kosulys tarsi sirgtum džiova.

O kaip pavyko vėl grįžti prie muzikos?

Po darbų savaitgaliais tų vietovių, kur gyvenome, lietuviai susiburdavome draugėn prasiblaškyti. Vieną kartą tokiame susiėjime mane grojantį akordeonu pastebėjo pažįstamas vokietis Helmutas. Jis susidomėjo, iš kur taip moku groti. Papasakojau, kad muzikos mokiausi nuo vaikystės, turiu profesionalaus muzikanto diplomą. Helmutas pasiūlė prisijungti prie jo dukros Zonios – ji tuo metu grojo aplinkinių miestelių vasaros šventėse. Tai mane užkabino. Laimei, savo muzikos instrumentus buvau pasiėmęs. Prisimenu, vakarais sėdėdavau ir užsirašinėdavau iš klausos natas, nes kompanjonė dažniausiai duodavo tik garso įrašus, pagal

kuriuos reikėdavo atlikti kūriniai. Nuo ankstyvo ryto iki pietų plušėdavau pūku fabrike, o po pietų peržiūrėdavau natas ir repetuodavau. Kai prasidėjo pasirodymai, susipažinau su dar vienu muzikantu, kuris pakvietė groti vietinėje muzikos bendrijoje. O tada jau buvau pakviestas dėstyti klarneto ir saksofono pamokų aplinkinių vietovių mokiniams. Pamenu, vis dar dirbau antklodžių fabrike, tad tekdavo keltis ketvirtą rytą, o lovą dažną dieną pasiekdavau tik apie pusiaunaktį.

Per tuos daugiau kaip ketverius metus net tris kartus buvau susitraumavęs muzikantų taip saugomas rankas – stipriai patempęs sausgysles. Kiekvieną kartą būdavo nepakeliamas skausmas. Ranką gydytojai įdėdą į įtvarą ir taip kokias šešias savaites negaliu nei dirbti, nei muzikuoti. Galiausiai pats fabriko savininkas padarėsi mesti darbą ir užsiimti rimtai muzika. Pasinaudojome etatų mažinimo politika. Vokietijos darbo politika tokiais atvejais labai demokratiška. Išėjusiam iš darbo dar trejus metus darbo birža moka pašalpą – pirmus metus didžiausią, antrus ir trečius vis mažesnę. Taip 2001 m., susiklosčius palankiai situacijai, vėl galėjau planuoti gyventi tik iš muzikos. Visada išgirdus kokią bigbendą suspausdavo širdį, tarsi akmuo prislėgdavo. Tą momentą buvau po laiminga žvaigžde. Per kokius penkerius metus pavyko atsistoti ant kojų ir tapti nepriklausomu laisvai samdomu muzikantu. Dabar dėstau klarneto ir saksofono pamokas savo mokiniams, jų vis daugėja, taip pat diriguoju pučiamųjų orkestrui.

V. Severjanovas ne tik vadovauja orkestrui, bet ir pats groja | Asmeninio archyvo nuotr.

Tai Klaipėdos konservatorijoje įgyta dirigento profesija dabar praverčia?

Kai atvykau, nuo diplomo gavimo buvo praėję dvylika metų, o tuo metu pagal vokišką tvarką nebuvo pripažįstamas senesnis nei dešimties metų sovietinis mokslo baigimo dokumentas. Teko papildomai visus metus savaitgaliais lankyti pučiamųjų orkestrų sąjungos dirigentų kursus ir iš naujo apsiginti diplomą. Kursai vyko už 70 km nuo namų esančioje muzikos akademijoje.

Kaip atsitiko, kad tapote didelio orkestro vadovu ir dirigentu?

Pirmojo orkestro lazdelę perėmiau iš karjerą bebaigiančio kolegos vokiečio, jis žinojo, kad turiu aukštąjį muzikinį išsilavinimą, todėl pasiūlė užimti šias pareigas. Pradžią nebuvo paprasta. Šiaip Badeno krašto alemanų tarme kalbantys vietiniai pasižymi kietumu ir užsispyrimu, su jais nėra lengva susidraugauti, įgyti jų palankumą. Buvau išmokęs „Hochdeutsch“, tad pradžioje tik ausimis karpydavau, ką čia pasakė vienas ar kitas orkestrantas, dažnai gelbėdavo tik intuicija ir kontekstas. Po metų kitų vis geriau sekėsi suprasti jų tarmę ir įgauti pasitikėjimo. Dabar vadovauju Šteineno miestelio 34-ių narių pučiamųjų orkestrui, esu didžiųjų bendruomenės koncertų meno vadovas ir dirigentas.

Koncerto Šteinene akimirka. Diriguoja V. Severjanovas. Asmeninio archyvo nuotr.

Kokios įdomesnės šio regiono muzikinės tradicijos?

Pirmiausia tai didieji koncertai Motinos dienos proga. Ji Vokietijoje minima antrąją gegužės mėnesio sekmadienį. Nors kasmetiniai koncertai vyksta bažnyčiose, juose skamba ir pasaulietinė muzika. Šiltuoju metų laiku populiarios miestelių vasaros šventės, į kurias kviečiamas orkestras. Itin trankiai minima ugniagesių gelbėtojų

diena birželio mėnesį. Kaip ir minėti kalėdiniai koncertai. Juose paprastai sulaukiame aukštų svečių iš Vokietijos alemanų muzikos sąjungos. Dažnai pats sąjungos prezidentas įteikia orkestro nariams apdovanojimus, pasveikina jubiliejų proga.

Šiomet didysis metų koncertas įvyks gruodžio 21 d. vakarą. Ypač įsimintini būna kalėdinių giesmių koncertai Kūčių vakarą. Kitų miestelių orkestrai paprastai ta proga groja bažnyčioje ar šventoriuje, o mūsų orkestras įsitaiso ant Šteineno miestelio kalno, kur yra koplyčia, šlaite plyti kapinės, o papėdėje – pats miestelis. Tradiciškai penktą valandą vakaro orkestras pradeda koncertą, tada viso miestelio žmonės išeina į lauką klausytis. Kad matytume natas, orkestrui priešais koplyčią ant stovų pastatomi galingi šviestuvai. Jausmas būna nenusakomas. Kapinėse dega artimųjų uždegtos žvakutės, o iš apačios tamsoje po kiekvieno sugroto kūrinio ataidi gausūs klausytojų plojimai. Pradžioje, stiprių šviesų apakintas, tik sukiojiesi į tamsą ir nesusigaudai, iš kur tie plojimai. Tai tokie šventiški ir tiesiog mistiški momentai! Pagauna tokia pakili nuotaika, kad galvoji: „Dieve, aš padariau gerą darbą.“ Paskui žmonės dar gerą pusmetį prisimena, susitikę klausia, ar ir šiomet grosime. Laukiu šio vakaro ir šiomet.

Su orkestrantų dovanomis po koncerto. Asmeninio archyvo nuotr.

Dabar Jūs su žmona Virginija turite dar vieną aistrą - šokius. Kaip jie atsirado?

Būtent šokiai ilgai buvo viena didžiausių mano baimių. Juk prilipusi etiketė, kad „muzikantas – ne šokėjas“. Mano žmona Virginija, į Vokietiją atvykusi iš Suvalkijos, nuo vaikystės svajojo tapti šokėja. Ji su bičiule pradėjo lankyti trijų mėnesių šokių kursus, ten turėjo labai gerai šokantį partnerį. Kursų pabaigoje vyko pasirodymas, kurio metu žiūrėjau į jų porą ir mąsčiau: „Negi aš taip negalėčiau?“ Užsispyriau pamėginti, pabandžiau ir patiko. Dabar abu lankome šokių klubą jau daugiau kaip aštuoniolika metų. Šokių aistra užkrėtėme ir draugus vokiečius, šveicarus. Jau ne kartą buvome atsivežę juos į Vilnių stebėti dainų ir šokių švenčių – jie sužavėti. Mūsų bičiuliai jau moka ne vieną lietuvišką kūrinį, pavyzdžiui, liaudies dainą „Užėjau karčemėlėn“ noriai traukia lietuviškai. Kaip ir „Tautišką giesmę“. Tada mes su žmona ir džiaugiamės, ir graudinamės.

Su žmona Virginija | Asmeninio archyvo nuotr.

Girdėjau, kad į Šteineno muzikos draugiją įtraukėte ir kitą lietuvį - žmonos sūnų Mažvydą, nuo vaikystės augusį Vokietijoje, dabar apsistojusį Ciuriche?

Taip, Mažvydas Brundza, kurį užauginome kartu šeimoje, jau daugiau nei dešimtį metų yra aktyvus Šteineno muzikos draugijos narys, įkvepiantis būgnininkas ir dainininkas. Savo talentą jis pademonstravo ir už klubo ribų - kaip Vokietijos televizijos konkurso „X faktorius“ dalyvis. Šiandien jis mušamaisiais instrumentais groja gerai žinomame „Stadtmusik Zürich“ orkestre ir lieka ištikimas savo aistrai.

Orkestras pasirodymo pabaigoje. Viršuje kairėje - Viktoras su išūniu Mažvydu | Asmeninio archyvo nuotr.

Ar pavyko išsaugoti ryšius su Lietuvoje gyvenančiais draugais?

Grįžę į Lietuvą, kai tik yra galimybių, visada skubame aplankyti taip išsiilgtų senų bičiulių ir pasidalyti kultūrinėmis naujienomis. Džiaugiuosi, kad nenutrūko ryšiai

su klasioku, žinomu Lietuvos džiazo atlikėju, Kauno Juozo Naujalio muzikos gimnazijos mokytoju Ričardu Mekioniu. Tarp mūsų mielų draugų ir Lietuvos dirigentas Julius Geniušas, su kuriuo kažkada supažindino buvusi klasiokė Jolanta Urbonaitė, Juliaus žmona. Gaila, kad su kai kuriais, kaip antai muzikos prodiuseris, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos džiazo katedros doc. Gediminas Zujus, pastaraisiais metais vis pritrūksta laiko susitikti. O kai kurie draugai, tokie taip smuikininkė Nijolė Baršauskienė, išvykę gyventi už Atlanto. Vieno kito jau nėra tarp gyvųjų. Su nostalgija prisimenu draugystę su Lietuvos džiazo legenda – trimitininku Kauno bigbendo ir Kauno pučiamųjų instrumentų orkestro „Ąžuolynas“ muzikantu Vytautu Ramančiūnu.

Ačiū už pakalbį. Linkime pakilių šventinių koncertų ir linksmų žiemos švenčių!

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.